

и переводоведении. В статье была сделана попытка описания речевых характеристик такого феномена как лингвистический термин. Автор статьи попыталась раскрыть особенности функционирования лингвистических терминов современного немецкого языка в научном тексте, высветила вопросы синонимии, антонимии, полисемии, омонимии лингвистических терминов современного немецкого языка, а также указала на активные способы словообразования исследуемых терминов.

Ключевые слова: терминосистема, лингвистический термин, языковой феномен, профессиональный язык, термины-синонимы, термины-антонимы, термины-полисеманты.

Volodina T. Linguistic Term as a Linguistic Phenomenon (on the basis of the modern German language).

Professional language is a set of language tools that are used in specifically outlined communicative sphere to achieve understanding among all professionals of this field. Functioning of professional language is determined by well-defined terminology. Terms are the most frequently used linguistic units of professional text. Questions about the specific character of linguistic terms have always taken special place in linguistics and translation studies. The article was an attempt to describe the linguistic characteristics of such phenomenon as linguistic terms. The author of the article tried to explain peculiarities of the functioning of linguistic terms of modern German language in a scientific text, highlighted the issue of synonymy, antonymy, polysemy, homonymy of linguistic terms in modern German language, and pointed out the active methods of word-formation of researched terms.

Key words: the term system, linguistic term, linguistic phenomenon, professional language, synonymic terms, antonymic terms, polisemantic terms.

Віктор Дворянкін
(Маріуполь)

УДК 811.161.2'282.2'373

ЛЕКСИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ СЕМ 'ГЛАДКИЙ' І 'ГЛАДУН' В УКРАЇНСЬКИХ СХІДНОСТЕПОВИХ ГОВІРКАХ ПІВДЕННОЇ ДОНЕЧЧИНИ

Розглянуто особливості лексичного вираження сем 'гладкий' і 'гладун' у новостворених українських східностепових говірках Південної Донеччини, зокрема виявлено відповідні репрезентанти й визначено їх функціональну активність, виділено мотиви номінації непомірно повного чоловіка, з'ясовано лексико-семантичні паралелі з іншими діалектними масивами. Виявлено, що оновлення оцінного номінаційного репертуару проаналізованих сем відбувається найчастіше за рахунок вторинної номінації, а також дериваційних процесів. Засвідчено фонетичні (у т. ч. акцентні) і словотворчі варіанти. Установлено, що окремі найменування (не завжди з аналогічною семантикою) властиві не лише східностеповому континууму, а й іншим суміжним і просторово віддаленим українським говіркам. На основі виділених мотивів номінації непомірно повного чоловіка в досліджуваному мовному ландшафті визначено найпоширеніші – 'подібність до тварин' і 'подібність до предметів побуту'.

Ключові слова: українські східностепові говірки, сема, репрезентант, маніфестант, мотиви номінації, лексика на позначення рис людини.

Постановка наукової проблеми. Системний опис різних тематичних груп лексики новостворених говірок залишається одним з актуальних питань вітчизняної лінгвістики. Словниковий склад українського діалектного континууму потребує ґрунтовного дослідження в семантичному, етимологічному, лінгвогеографічному та інших аспектах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні лексика українського новожитнього простору, яка перебуває в активному словнику діалектоносіїв, представлена у працях В.В. Леснової [5], А.О. Скорофатової [7], Ю.В. Абрамян [1] (східнослобожанські говірки), Л.М. Тищенко [8] (південнослобожанські говірки), Р.Л. Сердеги [6] (центральнослобожанські говірки), Н.Г. Загнітко [2], М.С. Кушмет [4] (східностепові говірки), Т.П. Кукси [3] (українські говірки Криму) та ін. Східностепові говірки як мовний ландшафт

нової формації недостатньо вивчені, зокрема й у галузі лексики на позначення рис людини, що й зумовлює актуальність запропонованої розвідки.

Метою статті є аналіз лексичної реалізації сем 'гладкий' і 'гладун' в українських східностепових говірках Південної Донеччини, що передбачає розв'язання таких **завдань**: 1) виявити відповідні маніфестанти й визначити їх функціональну активність і структурно-семантичні особливості; 2) виділити мотиви номінації непомірно повного чоловіка; 3) з'ясувати лексико-семантичні паралелі з іншими діалектними ареалами.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження.

Сема 'гладкий' у досліджуваних говірках виражена прикметниками *тоўс'туй* (і варіантами *тоўстий* і *толстий*), *глад^мкий* (і варіантом *глад^мкий*), *сп'раўний*, *жирний*, *поўний*, *пузатий*, *у'питаний*, *бр'ухатий*, *плотний*, *кре^ммезний*, *м'ах'кий* та фразеологічним зворотом *хоч' л'аж^м на по'душку*. Найбільш функціонально навантаженою є лексема *тоўс'туй* (70 н. пп.: 1–3, 5–7, 11–13, 15–21, 23, 24, 26, 27, 29, 30–38, 40, 42, 43, 45, 47, 48, 50, 54–60, 62, 63, 65–71, 73–76, 78, 80, 81, 83, 85, 87–94); менш поширена номінація *глад^мкий* (14 н. пп.: 10, 14, 22, 28, 41, 51, 60, 64, 69, 72, 77, 82, 84, 86). Не характеризуються високою частотою вживання лексеми *жирний* (6 н. пп.: 5, 44, 53, 61, 63, 65), *сп'раўний* (5 н. пп.: 5, 9, 25, 28, 51), *поўний* (4 н. пп.: 8, 52, 73, 84), *пузатий* (4 н. пп.: 4, 13, 63, 65), *у'питаний* (1 н. п.: 40), *бр'ухатий* (1 н. п.: 17), *плотний* (1 н. п.: 51), *кре^ммезний* (1 н. п.: 88), *м'ах'кий* (1 н. п.: 28), акцентні варіанти *тоўстий* (3 н. пп.: 46, 53, 79) і *глад^мкий* (1 н. п.: 65), фонетичний – *толстий* (1 н. п.: 49) та фразеологізм *хоч' л'аж^м на по'душку* (1 н. п.: 39).

Сема 'гладун' представлена 44 маніфестантами, серед яких:

1) іменники: а) які сягають твірної основи *тоўст-/толст-* (*тоўс'тун* – н. пп. 2, 20, 31–34, 37, 40, 47, 50, 57, 60, 65, 69, 74, 80, 88, 91, 93; *тоўс'т'ак* – н. пп. 30, 37, 93; *толс'т'ак* – н. п. 49), *глад-* (*гладун* – н. п. 61), *пуз-* (*пузан'* – н. пп. 40, 50, 60, 76, 90; *пузач'* – н. пп. 13, 63, 93; вторинна назва *пуздо* – н. пп. 13, 78), *бр'ух-* (*бр'ухан'* – н. п. 90, *бр'ухач'* – н. п. 50); б) лексема (розмовний елемент) *о'пец'ок* – н. п. 47, 51; в) вторинні номен (*о'пудало* – н. п. 77; *буз'івок* – н. пп. 21, 70; *ка'бан* – н. п. 80);

2) субстантивовані прикметники: *тоўс'туй* – н. пп. 1, 3, 5–7, 11, 12, 15–19, 23, 29, 35–38, 40, 42, 43, 48, 50, 54, 56, 59, 62, 63, 66–68, 70, 71, 73, 75, 78, 83, 85, 87, 89, 92 (і варіант *тоўстий* – н. пп. 46, 53, 79); *глад^мкий* – н. пп. 10, 14, 22, 28, 41, 51, 60, 64, 69, 84, 86; *сп'раўний* – н. пп. 5, 9, 25, 28, 51; *у'питаний* – н. п. 40; *пузатий* – н. п. 4; *жирний* – н. пп. 5, 44, 53, 61; *кре^ммезний* – н. п. 88; *поўний* – н. пп. 8, 52, 73, 84; *плотний* – н. п. 51; *м'ах'кий* – н. п. 28 (останні дві назви є вторинними);

3) атрибутивне словосполучення (вторинний номен) *страш'не пузело* – н. п. 4 (відтінок несхвалення та обурення передається з допомогою лексеми *страш'не* й посилюється суфіксом *-ел-*; слово *пузело* може вживатися й самостійно, без прикметника *страш'не*);

4) стійкі атрибутивні словосполучення, що використовуються як вторинні назви: *ко'пиц'а горохова* – н. п. 77; *кол'хозна ски'р'да* – н. п. 63 (хоча найчастіше остання номінація вживається на позначення повної жінки);

5) стійкі одно- й багатокомпонентні порівняння, окремі з яких у мовленні можуть мати формальний варіант – однослівний (рідше – двослівний) вторинний номен: *йак сви^{ел}'а* (і *сви^{ел}'а*) – н. пп. 24, 39, 45, 55, 58, 81; *глад^мкий йак сви^{ел}'а* (і *сви^{ел}'а*) – н. п. 72; *здоровий йак сви^{ел}'а* (і *сви^{ел}'а*) – н. п. 26; *тоўс'туй йак сви^{ел}'а* (і *сви^{ел}'а*) – н. п. 37; *тоўс'туй йак ка'бан* – н. пп. 13, 26, 27, 35, 94; *йак бороў* – н. п. 78; *глад^мкий йак ч'уч'ї'ло горохове* (і *ч'уч'ї'ло горохове*) – н. п. 82; *к'руглий йак клубок* – н. п. 90; *йак пе^м'рина* (і *пе^м'рина*) – н. п. 39; *йак лантух* – н. п. 13; *йак м'їшок* – н. п. 13;

6) фразеологізми (пропозитивні номен): *роздайс'а / море / жаба л'їзе* – н. п. 4; *ма'хан* (= м'ясо) *поне'ре'д себе по'н'їс* – н. п. 38.

Найуживанішим в аналізованому діалектному ландшафті є субстантивованій прикметник *тоўс'туй* (41 н. п.), акцентний варіант *тоўстий* (3 н. пп.) трапляється рідко. Для номена *глад^мкий* (11 н. пп.) характерна порівняно невисока функціональна активність.

Інші субстантивовані прикметники вживаються в аналізованих говірках спорадично: *сп'раўний* (5 н. пп.), *жирний* (4 н. пп.), *поўний* (4 н. пп.), *пузатий* (1 н. п.), *у'питаний* (1 н. п.), *м'ах'кий* (1 н. п.), *плотний* (1 н. п.), *кре^ммезний* (1 н. п.).

Серед іменників високочастотною є лексема *тоўс¹тун* (19 н. п.); репрезентанти *тоўс¹т'ак* (3 н. п.), *толс¹т'ак* (1 н. п.), *пу¹зан'* (5 н. п.), *пу¹зач'* (3 н. п.), *пузд¹ро* (2 н. п.), *бр'ухан'* (1 н. п.), *бр'ухач'* (1 н. п.), *глад¹дун* (1 н. п.) використовуються носіями східностепових говірок рідко.

На підставі проаналізованих репрезентантів семи можна виділити такі п'ять мотивів номінації гладуна: 1) 'подібність до тварин' (назви *буз'івок*, *йак сви¹н'а*, *сви¹н'а*, *глад¹кий йак сви¹н'а*, *здоровий йак сви¹н'а*, *тоўс¹тий йак сви¹н'а*, *кабан*, *тоўс¹тий йак кабан*, *йак бороў*, *роздайс'а / море / жаба л'ізе*); 2) 'подібність до предметів побуту' (*опудало*, *йак пе¹рина*, *пе¹рина*, *круглий йак клубок*, *йак лантух*, *йак м'ішок*, *колхозна ски¹рда*, *махан* (= м'ясо) *поне¹ре¹д себе по¹н'іс*); 3) 'подібність до казкової або вигаданої самим діалектоносієм істоти (предмета)' (*глад¹кий йак ч'уч'їло горохове*, *ч'уч'їло горохове*, *копниц'а горихова*); 4) 'подібність до фізичних характеристик предмета' (метафоричний перенос 'дотикова характеристика' > 'назва на позначення фізичної риси людини': *м'ах¹кий*, *плотний*); 5) 'подібність до частини тіла людини' (метонімічний перенос 'назва великого, товстого живота людини' > 'назва товстого чоловіка': *страш¹не пузело*, *пузело*, *пузд¹ро*).

Частина засвідчених лексем – маніфестантів семи – функціонує не тільки в говірках Південної Донеччини, а і в інших українських діалектах, наприклад, іменники *тоўс¹тун*, *тоўс¹т'ак*, *пу¹зан'*, *бр'ухан'*, *глад¹дун* відомі з аналогічним значенням і у східнослобожанських говірках [ЛС, с. 56, 49, 11, 16]. АЗП подає лексеми *гладун¹* 'товста людина', *гладун²* (із ремаркою «бот.» – «ботаніка (назва рослини)») 'парило звичайне; *Agrimonia eupatoria* L.', *пузач* (із ремаркою «зневажливе») 'той, хто має великого живота' [АЗП I, с. 91; II, с. 104], ГГ – номінацію *гладун* для передачі семантики '(Natrix natrix) вуж' (із позначкою «зоологічне») [ГГ, с. 46]. ЄР фіксує субстантивований прикметник (акцентний варіант) *гладкий* 'добре вгодований кабан', іменники *пузань* і *пузач* 'непомірно повний чоловік' [ЄР, с. 55, 106], ЧНН – слова *бр'ухач'* 'черевань, гладун', *пузач'* 'пузань' і *пузело* 'великий, товстий живіт' (до останнього номена подано ремарку «іронічне») [ЧНН I, с. 108; III, с. 297], СУСГ маркує назву *пузело* 'живіт' позначкою «зневажливе» [СУСГ, с. 179]. Лексема *бузівок* засвідчена СП зі значенням 'річне теля' [СП, с. 14], ЧНН (разом із демінутивом *буз'івоч'ок*) – з аналогічною семантикою: 'однорічне теля; назимок' [ЧНН I, с. 110, 111], СУСГ – зі значеннями 'річний бичок', 'гладун' [СУСГ, с. 33], ЛС – із семантикою 'гладун' (як і в аналізованих говірках) [ЛС, с. 11]. У ЛС зафіксовано й вторинний номен *кабан* як зневажливу назву здоровила [ЛС, с. 27]. УФД подає цілий ряд виразів із компонентом *як мішок* (фразеологізми включають до своєї структури поширювачі), що передають різні значення, зокрема 'товста людина' [УФД, с. 160].

Кількість маніфестантів розглянутої семи в кожному н. п. різна: у 60 н. п. засвідчено один відповідник, у 19 н. п. – два, у 8 н. п. – три, у 5 н. п. – чотири, у 2 н. п. – п'ять.

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Як бачимо, репрезентанти сем не однорідні за своєю фонетичною та морфологічною структурою, емоційно-експресивним забарвленням і функціональною активністю. Оновлення оцінного номінаційного репертуару описаних сем відбувається здебільшого за рахунок вторинної номінації, а також дериваційних процесів. Засвідчено фонетичні (у т. ч. акцентні) і словотворчі варіанти; деякі назви (не завжди з тим самим значенням) характерні не тільки для східностепових, а й для інших суміжних і просторово віддалених українських говірок. Серед виділених мотивів номінації непомірно повного чоловіка найпоширенішими в обстежуваному обширі виступають мотиви 'подібність до тварин' і 'подібність до предметів побуту'. У майбутньому вважаємо за доцільне лінгвогеографічне дослідження маніфестантів розглянутих сем, вивчення ареальної поведінки відповідних мотивів номінації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамян Ю.В. Динаміка номінацій традиційного сільського виробництва в українських східнослобожанських говірках : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Ю.В. Абрамян ; Держ. закл. «Луганський нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ, 2011. – 20 с.
2. Загнітко Н.Г. Назви їжі, напоїв у східностепових говірках Донеччини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Н.Г. Загнітко ; Донецький нац. ун-т. – Донецьк, 2011. – 21 с.

3. Кукса Т. Назви лілійних (цибулевих) рослин в українських говірках Криму / Тетяна Кукса // Мовознавчий вісник : [зб. наук. праць / МОНМС України. Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького ; відп. ред. Г.І. Мартинова]. – Черкаси, 2011. – Вип. 12–13. – С. 125–129.
4. Кушмет М. Фонетичні особливості сільськогосподарської лексики донецьких говірок / Марія Кушмет // Лінгвістичні студії : [зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т ; наук. ред. А.П. Загнітко]. – Донецьк : ДонНУ, 2012. – Вип. 24. – С. 186–189.
5. Леснова В.В. Номінація рис людини в українських східнословобожанських говірках : [монографія] / Валентина Володимирівна Леснова. – Луганськ : Альма-матер, 2004. – 193 с.
6. Сердега Р.Л. Сільськогосподарська лексика в говірках Центральної Слобожанщини (Харківщини) : [монографія] / Руслан Леонідович Сердега. – Х. : Монограф, 2012. – 218 с.
7. Скорофатова А.О. Ономазіологія та лінгвогеографія фітономенів в українських східнословобожанських говірках : [монографія] / Анна Олександрівна Скорофатова. – Луганськ : Елтон-2, 2009. – 369 с.
8. Тищенко Л.М. Структурна організація й динаміка побутової лексики південнословобожанських говірок : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л.М. Тищенко. – К., 2002. – 19 с.

ДЖЕРЕЛА ТА ЇХ УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

АЗП – Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. / Г.Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000. – Т. 1. – 354 с. ; Т. 2. – 458 с.

ГГ – Гуцульські говірки : короткий словник / [відп. ред. Я. Закревська]. – Львів, 1997. – 232 с.

ЄР – Євтушок О.М. Короткий словник говірок Рівненщини // Євтушок О.М. Вивчення лексики говірок Рівненщини : [навч. посіб.] / О.М. Євтушок. – Рівне, 1997. – С. 38–138.

ЛС – Леснова В.В. Матеріали до словника говірок Східної Слобожанщини : Людина та її риси / В.В. Леснова. – Луганськ : Шлях, 1999. – 76 с.

СП – Сизько А.Т. Словник діалектної лексики говірок сіл південно-східної Полтавщини : [навч. посіб.] / А.Т. Сизько. – Дніпропетровськ : ДДУ, 1990. – 99 с.

СУСГ – Словник українських східнословобожанських говірок / К. Глуховцева, В. Леснова, І. Ніколаєнко та ін. – Луганськ, 2002. – 234 с.

УФД – Ужченко В.Д. Фразеологічний словник східнословобожанських і степових говірок Донбасу / В.Д. Ужченко, Д.В. Ужченко. – Луганськ : Альма-матер, 2002. – 263 с.

ЧНН – Чабаненко В.А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини : у 4 т. / В.А. Чабаненко. – Запоріжжя, 1992. – Т. 1. – 324 с. ; Т. 3. – 303 с.

СКОРОЧЕННЯ

н. п. – населений пункт

н. пп. – населені пункти

СПИСОК ОБСТЕЖЕНИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ

(усі населені пункти розташовані в Донецькій обл.)

1) с. Іскра Великоновосілківського району; 2) с. Червона Зірка Великоновосілківського району; 3) с. Новоукраїнка Великоновосілківського району; 4) с. Олександрівка Великоновосілківського району; 5) с. Андріївка Великоновосілківського району; 6) м. Курахово Мар'їнського району; 7) смт Старомихайлівка Мар'їнського району; 8) с. Комар Великоновосілківського району; 9) с. Федорівка Великоновосілківського району; 10) с. Успенівка Мар'їнського району; 11) с-ще Грабське Амвросіївського району; 12) с. Благодатне Амвросіївського району; 13) с. Катеринівка Мар'їнського району; 14) с-ще Новомиколаївка Волноваського району; 15) с. Обільне Старобешівського району; 16) с-ще Родники Амвросіївського району; 17) смт Велика Новосілка; 18) с-ще Новоукраїнка Мар'їнського району; 19) смт Оленівка Волноваського району; 20) с. Времівка Великоновосілківського району; 21) с. Микільське Волноваського району; 22) смт Старобешеве; 23) смт Войковський Амвросіївського району; 24) с-ще Урожайне Великоновосілківського району; 25) с. Новомайорське Великоновосілківського району; 26) смт Новотроїцьке Волноваського району; 27) с. Старомлинівка Великоновосілківського району; 28) м. Комсомольське Старобешівського району; 29) с. Василівка Амвросіївського району; 30) с. Новопетриківка Великоновосілківського району; 31) с-ще Степне Волноваського району; 32) с. Кирилівка Волноваського району; 33) с. Петрівське Старобешівського району; 34) с. Кумачове Старобешівського району; 35) с. Рибинське Волноваського району; 36) с. Красна Поляна Великоновосілківського району; 37) с. Старогнатівка Тельманівського району; 38) с. Вершинівка Тельманівського району; 39) с-ще Хлібодарівка Волноваського району; 40) с. Калініне Волноваського району; 41) смт Андріївка Тельманівського району; 42) с. Гранітне Тельманівського району; 43) с. Мічуріне Тельманівського району; 44) с. Черевківське Тельманівського району; 45) с. Кузнецово-Михайлівка Тельманівського району; 46) с. Котлярівське Тельманівського району; 47) с. Краснівка Волноваського району; 48) с. Старомар'ївка Тельманівського району; 49) с. Нова Мар'ївка Тельманівського району; 50) с-ще Труженка Володарського району; 51) с-ще Привільне Волноваського району; 52) с. Кальчинівка Володарського району; 53) с. Малоянисоль Володарського району; 54) с. Назарівка Володарського району; 55) с. Кирилівка Володарського району; 56) с. Чермалик Тельманівського району; 57) с. Приморське Новоазовського району; 58) с. Свободне Тельманівського району; 59) с. Конькове Тельманівського району; 60) с. Новокраснівка Володарського району; 61) с. Новоянисоль Володарського району; 62) с. Старченкове Володарського району; 63) с. Ксенівка Володарського району; 64) с. Сергіївка Володарського району; 65) с. Республіка Володарського району; 66) с. Октябрь Новоазовського району; 67) с. Красноармійське Новоазовського району; 68) с. Козацьке Новоазовського району; 69) с. Лугове Володарського району; 70) с. Паннівка Володарського району; 71) с. Новогригорівка Володарського району; 72) смт Володарське; 73) с. Гнута м. Маріуполя; 74) с. Заїченко Новоазовського району; 75) с. Митьково-Качкарі Новоазовського району; 76) с. Захарівка Першотравневого району; 77) с. Суженка Володарського району; 78) с. Бойове Володарського району; 79) смт Старий Крим м. Маріуполя; 80) с. Шародубівка Першотравневого району; 81) с. Бердянське Першотравневого району; 82) с-ще Агробаза Першотравневого району; 83) с. Широкине Новоазовського району; 84) с. Безіменне Новоазовського району; 85) м. Новоазовськ; 86) с. Комишувате Першотравневого району; 87) с-ще Дем'янівка Першотравневого району; 88) смт Мангуш (Першотравневе); 89) с. Іллічівське Першотравневого району; 90) смт Седове Новоазовського району; 91) с-ще Бабах-Тарама Першотравневого району; 92) с. Урзуф Першотравневого району; 93) смт Ялта Першотравневого району; 94) с. Мелекине Першотравневого району.

Дворянкин В. Лексическая реализация сем 'толстый' и 'толстяк' в украинских восточностепных говорах Южной Донетчины.

В статье рассмотрены особенности лексического выражения сем 'толстый' и 'толстяк' в новообразованных украинских восточностепных говорах Южной Донетчины, в частности выявлены соответствующие репрезентанты и определена их функциональная активность, выделены мотивы номинации неумеренно полного мужчины, выяснены лексико-семантические параллели с другими диалектными массивами. Выявлено, что обновление оценочного номинационного репертуара проанализированных сем происходит чаще всего за счет вторичной номинации, а также деривационных процессов. Засвидетельствованы фонетические (в т. ч. акцентные) и словообразовательные варианты. Установлено, что отдельные наименования (не всегда с аналогичной семантикой) свойственны не только восточностепному континууму, а и другим смежным и пространственно отдаленным украинским говорам. На основе выделенных мотивов номинации неумеренно полного мужчины в исследуемом языковом ландшафте определены самые распространенные – 'сходство с животными' и 'сходство с предметами быта'.

Ключевые слова: украинские восточностепные говоры, сема, репрезентант, манифестант, мотивы номинации, лексика для обозначения черт человека.

Dvoryankin V. Lexical Realisation of Semes 'stout', 'corpulent man' in Ukrainian Eastern Steppe Dialects of the South Donetsk Region.

The article highlights specific features to express semes 'stout' and 'corpulent man' in the newly formed Ukrainian eastern steppe dialects of the South Donetsk region as well as reveals correspondent representants and their functional activity, defines the reasons to nominate an excessively fat man, clarifies lexico-semantic parallels with other dialectal forms. The author claims that the updating of evaluative nominative repertoire of the semes analysed become frequent due to secondary nomination and derivation processes. Phonetic (including accentual) and word-forming variants are identified. Some names (not always with analogical semantics) are claimed to be peculiar not only to eastern steppe continuum but also to other contiguous and spatially distant Ukrainian dialects. On the basis of motives nominating an excessively fat man within the language landscape investigated the author accentuates on the most widespread ones, i. e. 'similar to animals' and 'similar to the articles of domestic life'.

Key words: Ukrainian eastern steppe dialects, seme, representant, manifestant, reasons for nomination, the vocabulary to nominate characteristic features of a person.

Ольга Дунаєвська
(Луцьк)

УДК 811.111'42

ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАЦІЇ ПЕРВИННОГО АГЕНСА ЯК АГЕНТА ТИПОВОЇ СИТУАЦІЇ «ХРЕЩЕННЯ ДИТИНИ» (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОГО РЕЛІГІЙНОГО ДИСКУРСУ)

У запропонованому дослідженні основотворчим твердженням є те, що з-поміж найбільш актуальних сучасних лінгвістичних досліджень усе частіше зустрічаються ті, котрі висвітлюють факт впливу позамовних чинників на акт комунікації у вигляді номінативних просторів. У межах лінгвокогнітивної парадигми вкрай мало досліджень, які об'єднують елементи аналізу номінативних просторів понять релігійної тематики. У роботі запропоновано вивчення ритуалу Хрещення дитини, який функціонує в рамках однойменної типової ситуації (ТС), побудованої на основі релігійного та світського сценаріїв, де основним елементом організації подій є акціональний фрейм. У рамках дослідження аналізу підлягають компоненти акціональних фреймів – слоти, наповнені певними лексичними одиницями, що формують відповідні номінативні згушення. Запропоновано аналіз найбільш громіздкого за лексичним наповненням номінативного згушення «Первинний агент», яке номінує однойменного агента ТС «Хрещення дитини». У ході дослідження було встановлено, що аналізований лексичний матеріал представлений мікрофункціонально-семантичним полем «Первинний агент», а його номінації об'єднуються у так звані функціональні ніші, що позначають різні аспекти Первинного агента.

Ключові слова: ритуал хрещення дитини, типова ситуація, номінативний простір, семантичне поле, функціонально-семантичне поле, функціональні ніші.